

La història novel·lada de Cadaqués

Text > NÚRIA SURRELL

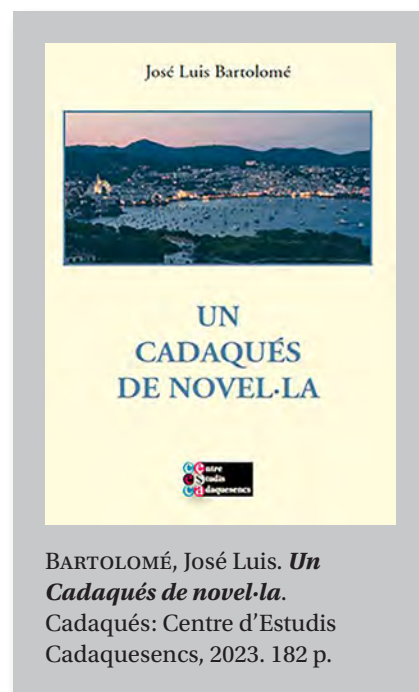
La història queda escrita a molts llocs i la literatura n'és un. Les paraules congelen l'espai i el temps sobre el paper i d'això n'és molt conscient José Luis Bartolomé (Areny de Noguera, 1954), que ha reconstruït la història recent de Cadaqués per mitjà de la literatura a l'obra *Un Cadaqués de novel·la*.

En aquest llibre, Bartolomé recull més de trenta novel·les on apareix Cadaqués i que van des del misteri, el costumisme i el realisme fins al romanticisme, l'erotisme i les llegendes. Cadaqués es presenta al lector com una vila amb una història polièdrica i que, sobretot, té un encant especial per a escriptors, fins i tot per a grans noms com Eugeni d'Ors, Josep Pla, Anna Maria Dalí i Gabriel García Márquez. Bartolomé esmenta tant autors autòctons com visitants temporals, de curta o llarga durada, i els textos no reculen més enllà del segle xx, moment en què el poble pesquer va començar a obrir les portes a estiuejants lletraferits, famílies benestants de Barcelona i, més tard, a turistes d'arreu.

El llibre demostra que el poble ha inspirat poesia, ficció, llegendes, relats autobiogràfics, memòries, quadres i pintures, i, de moment, no hi ha símptomes d'esgotament literari ni artístic

(l'obra citada més recent és del 2022). Per al lector literat, no cal dir-ho, serà una lectura molt més abastable, ja que constantment s'hi mencionen autors i obres sense gaires preàmbuls. Les cites de relats i novel·les són continuades; en molts de casos se succeeixen sense ni tan sols comentaris entremig i algunes s'estenen més enllà d'una pàgina. Bartolomé deixa que els textos parlin per si mateixos.

L'assaig es divideix en vint-i-quatre capítols, generalment breus. La divisió pot resultar confusa, no sembla seguir cap ordre temàtic ni cronològic, i hi ha temes que es repeteixen en més d'un capítol, potser per una voluntat de voler abastar-ho tot. I és així: l'assaig aconsegueix resseguir tots els aspectes de la vida cadaquesenca. La vida dels pescadors i pagesos del segle xix; la pesca il·legal i el tràfic furtiu de corall, que alimenta la literatura de crim i aventura; els viatges a les Amèriques; els naufragis que donaren els epítets «cap del Diable» o «cap de l'Infern» a Cadaqués; les llegendes populars de la mar, les supersticions de la pesca, les bruixes, els elements folklòrics i el saber popular; els temps de penúria i fam de la postguerra; els elements paisatgístics i ambientals característics com la tramuntana, o la parla pròpia, el cadaquesenc.

BARTOLOMÉ, José Luis. *Un Cadaqués de novel·la*. Cadaqués: Centre d'Estudis Cadaquesencs, 2023. 182 p.

Un Cadaqués de novel·la proposa al lector un viatge literari a través de la història i la transformació de la vila en dos segles: el Cadaqués pesquer, habitat i concorregut per la classe treballadora autòctona, que es converteix en la meca d'artistes i personatges bohemis a la dècada dels seixanta, fins que esdevé l'imant turístic que és avui dia. Amb tot, el llibre recupera els orígens de Cadaqués per mitjà de la literatura, una vila molt diferent de la que avui tots tenim al cap, i en fa repensar els canvis i les evolucions i, inevitablement, també el futur.

Radiografia d'un comiat

Text > LAURA REIXACH

Un capítol és una novel·la curta escrita en un estil planer i entenedor que suposa la primera incursió en el terreny de la prosa de Berta Camps (Celrà, 1996). Aquesta autora novella, que ja havia coescrit dues obres de teatre estrenades en el circuit professional, debuta amb solvència en el camp de la narrativa i basteix una obra correcta, ben equilibrada i sense enfarfecs.

L'Emma, la protagonista i narradora de l'obra de Camps, és una jove de vint-i-vuit anys que veu estroncada la seva plàcida vida a Irlanda per un fet luctu-

ós: la mort del seu avi. Arran d'aquesta circumstància, la noia ha de tornar a correu a la seva vila natal, Banyoles. Allí es troba confrontada amb una realitat ineludible: topa amb la certesa de la nostra finitud essencial i comença un procés de reflexió per entendre el sentit de la seva vida.

Com a lectors assistim al relat, en primera persona, dels esdeveniments que se succeeixen en els quaranta-dos dies posteriors a la defunció de l'avi, coneixem l'univers familiar de la protagonista i descobrim les tensions que s'hi amaguen. «Quan l'ambient és sensible

qualsevol opinió pot ser un detonant de conflicte», afirma l'Emma. Un axioma de plena actualitat en el temps en què vivim.

Camps retrata quotidianitat, però, amb molt d'encert, i punteja el text aquí i allà, sense excedir-se, amb un reguitzell de reflexions acurades i suggeridores, com l'esmentada en el paràgraf anterior o com la que convida tot seguit: «La vellesa és intel·ligent quan et posa impediments —físics i mentals— perquè deixis de tenir força i interès per la vida. Et dona arguments i et convenç per no

Uyà, el poeta pensador

Text > ALBA CARMONA

Un poeta pensador o un pensador poeta. A Josep Maria Uyà (Sabadell, 1960 - Monells, 2019), bé, a JMa Uyà, que era com li agradava signar, poques etiquetes poden definir-lo, perquè va ser poeta, assagista i traductor, però també professor, articulista i dramaturg. Totes les cares d'aquest Uyà polièdric, però, tenen en comú un pensament profund al darrere, una recerca de respostes tot i ser conscient que no hi són.

La família, la Fundació Fita —on va impartir diversos cursos amb Joaquim Jubert— i Edicions Cal·lígraf treballen des de fa temps perquè l'obra d'Uyà continuï viva cinc anys després de la seva mort. Als treballs pòstums del sabadellenc publicats els darrers anys, com *El flâneur a la finestra: Novel·la del coneixement*, volums I i II (Cal·lígraf, 2021) —coescrits amb Jubert— i l'assaig filosòfic *Tractat de la ignorància* (Cal·lígraf, 2022), s'hi ha sumat recentment *Obra poètica 1989-2019*, un recull de tota la poesia que va deixar escrita al llarg de quaranta anys.

Dividit en quatre parts, el nou volum del segell figuerenc inclou poesia publicada i inèdita, així com tres poemes dramàtics i un extens estudi crític a càrrec del curador, Jordi Botella, que, llibre rere llibre i gairebé poema rere

poema, desgrana les claus i referències per introduir-se en uns versos que, tot i no ser complexos, són densos per les múltiples capes que li aporta la basculació constant de l'autor entre les seves contradiccions.

La primera part del recull, *Ànima civil*, col·lecta els poemaris *Dèiem ànima civil* i *Ànima civil 1990-1999 i 2000-2007*, uns volums batejats amb un oxímoron que remet a un Josep Maria Uyà emmarcat sempre en la tensió entre la consciència interior i la preocupació per la societat, entre el jo i el nosaltres. Als tres llibres del cicle que va publicar, se n'hi afegeix un altre que aplega els poemes escrits entre el 2007 i el 2014, un treball en procés que en manté l'esperit, si bé és més dispers, perquè li va mancar la revisió final de l'autor.

El segon apartat en compila la poesia dramàtica, amb la trilogia formada per *Noces del sentit* (1997), *Sa Nitja* (1999-2001) i *Rèquiem* (2005-2009) i les dues darreres parts, més material inèdit: divuit odes datades entre 2015 i 2019 i nou poemes esparsos.

«Després d'haver revisat les quatre dècades que dedicà JMa Uyà a la construcció de la seva obra poètica, tres paraules em vingueren al cap: error, mentida i silenci», afirma Botella a l'inici de l'estudi crític. Les paraules

viure». Sens dubte, una invitació directa de l'autora perquè ens aturem a copsar tot el que una asseveració contundent i arriscada com aquesta implica.

Aquesta cerca de Camps d'una certa profunditat existencial il·lumina tota la narració i l'enlaira per sobre de la trivialitat aparent dels fets que hi relata. Per descomptat, hi ha sentències més encertades que d'altres, però la intencionalitat per part de l'autora és diàfana i reeixida.

Un capítol és el quart volum de la col·lecció «Brunzits» de Columna Edicions, que neix sota la batuta de la popular creadora de continguts Juliana Canet. Una iniciativa literària que sembla

respondre a les necessitats d'allò que en màrqueting s'anomena un *nínxol de mercat*. Un concepte essencial dels manuals de tècniques de venda que, a causa del tema de l'obra que ens ocupa, hi encaixa com l'anell al dit, ja que la incitació i el fil conductor del relat és una defunció.

Un traspàs, el de l'avi, que és llei de vida i que serveix a Camps per fer sonar la seva veu jove (requisit imprescindible per formar part de «Brunzits») amb una història propera i universal que s'emmarca en aquesta tendència literària encapçalada per la triomfal autora irlandesa Sally Rooney, que ha impulsat l'obra d'altres autors i autores mil·lennistes.

UYÀ, Josep Maria.
Obra poètica 1989-2019.
Figueres: Edicions Cal·lígraf,
2024. 540 p.

que escrivia el mateix autor al pròleg del seu primer poemari, l'any 1989, van resultar premonitòries per entendre tot el que vindria després: «El poeta, per més que diguin, vol trobar el que no existeix, i com que no ho troba, es dedica a construir un monument laberíntic al seu propi desencís. De vegades passa, però, que en aquest caminar desorientat el poeta troba una veu que no és només seva, una veu més fonda que la persona comuna, que l'obliga sense retorn a continuar, malgrat l'evidència del mal paper i del fet que està lluitant amb el silenci».

CAMPS, Berta. **Un capítol.**
Barcelona: Columna Edicions,
2024. 120 p.